

L'escola i la família idees per compartir el procés educatiu
Comellas i Carbó, Maria Jesús
www.grode.org

Els canvis socials i l'educació.....	2
Educació i relacions en el context familiar.....	5
Les relacions en el context de les institucions educatives.....	9
Un procés per compartir.....	10
El lideratge i la participació.....	11
Espais i interessos comuns.....	13
Síntesi.....	15
Per saber més.....	16

Els canvis socials i l'educació

Sense intenció de fer una anàlisi profunda dels canvis que es donen a la societat actual cal fer-ne una breu referència `per la repercussió en la vida familiar, en la manera com es participa en els diferents esdeveniments socials i modifiquen, també, les formes de relació entre persones i amb l'escola sense que per això es pugui arribar a la conclusió que hi ha desinterès per la temàtica o pels objectius que es proposen.

Entre els principals factors que expliquen aquest canvi citaríem per la seva rellevància i presència en els debats:

- El procés de democratització en les relacions entre les persones i les institucions i en el sí dels grups fet que comporta unes noves oportunitats per compartir punts de vista i diferents formes de comunicar-se i de col·laboració.
- Emergeixen noves necessitats de les persones que incideixen en les eleccions d'activitats per fer durant el temps lliure o extra laboral.
- Hi ha una major oferta i accés a activitats i informacions fet que diversifica els enfocaments i les possibilitats de participació.
- La major difusió i accés als recursos tecnològics potencia la participació virtual sovint no prou visible, cohesionada o satisfactòria per a tothom.
- La influència de la publicitat condiona la visió del procés de formació, i les oportunitats d'aprenentatge i d'adquisició de recursos i estratègies amb missatges que proposen solucions més o menys ràpides i amb una

eficàcia variable per aconseguir l'èxit i control esperat.

Aquests canvis en incidir en la globalitat de la societat tenen un pes molt rellevant en el camp educatiu i incideixen en les actituds de tots els sectors. Amb tot això sembla que el coneixement que ha de guiar les actuacions educatives, és menys sòlid que el que té la categoria socialment acceptada de "científic" i, per tant, més relatiu, opinable, menys creïble, condicionat per les creences personals i el punt de vista des del que es fa l'anàlisi.

Llavors la manca d'un debat sistemàtic i seriós en relació a l'educació porta atribuir els diferents problemes i necessitats de la infància i l'adolescència i les causes de moltes de les conductes especialment adolescents en primer lloc a la manca d'implicació familiar i després a una crisi del sistema educatiu.

Així veiem, per exemple, que es parla de la pèrdua d'autoritat, fent referència al passat. Abans ser mestre, metge o alguna de les professions valorades socialment comportava l'acceptació, o submissió, per part de les persones usuàries pel lloc que s'ocupava i no necessàriament per la bona pràctica professional. Aquest reconeixement incondicional de l'autoritat ja no és possible ni desitjable perquè tampoc s'accepten incondicionalment les figures d'autoritat social, professional o laboral inqüestionables en altres moments.

Aquest procés provoca que la figura adulta es vagi desdibuixant, es fragilitzi i perdi l'ascendent que tenia per les criatures i de forma especial per a l'adolescència i la joventut i té repercussions en les relacions en el sí de la família, a l'escola. Llavors les reaccions oscil·len entre el model ancorat en el passat amb càstigs, crits i prohibicions i el sentiment de culpabilitat que porta a explorar formes d'adultesa que vol ser propera i busca compartir complicitats amb les criatures en lloc d'educar. El carisma es perd i la veu adulta és poc escoltada.

Aquestes dificultats són més evidents en el context familiar per ser un context on els vincles afectius tenen un pes fonamental i hi entren en joc moltes més circumstàncies i aspectes individuals i col·lectius. Ara bé, també l'escola que ha democratitzat les dinàmiques ha modificat els estils educatius i

les formes de mostrar l'autoritat i per tant es troba amb greus dificultats per la manca de claredat en els criteris i amb un debat esbiaixat sobre el rol que li correspon en una societat que té accés molt directa a les informacions i on les necessitats de formació han canviat de ritme i d'estabilitat.

Es tracta, doncs, de canvis en profunditat, que afecten globalment a la societat i de manera molt directa a la infància i a l'adolescència i per això, amb una certa lògica, es busca, sempre recordant el passat com si fos homogeni i idíl·lic, com afrontar els reptes actuals. El que no té sentit es que es continuï focalitzant en la família les causes de les respostes infantils i adolescents quan es tracta d'un canvi de context i de model social.

Com recuperar, doncs, el lloc adult i portar a terme la responsabilitat educativa? Quin és el lloc de la infància, l'adolescència i la joventut en aquest procés? Quin és el lloc de cada una de les persones i institucions?

Davant d'aquesta situació d'incertesa s'imposa que, amb honestedat, s'avanci en la cerca de noves formes que permetin compartir punts de vista per tal d'afavorir la recuperació de la confiança de les famílies en sí mateixes, dels col·lectius professionals amb les famílies i, a la vegada, la de les famílies cap a les institucions educatives, sense jerarquies i amb respecte.

Cal, doncs, veure, de manera seriosa, que hi ha uns factors que ens porten a fer un plantejament diferent i no fer judicis de valors ràpids ni enyorar situacions de precarietat educativa. Mai s'havia demanat tant a la família ni se li havien atribuït tant els orígens dels problemes d'aprenentatges i de conductes de les criatures. Tampoc abans no hi havia la consciència de la necessitat de relació entre la família i l'escola.

La complexitat exigeix el diàleg i d'entesa i des d'una actitud positiva trobar el lloc de cada grup social en aquest repte educatiu per respondre a les necessitats de la infància i adolescència que és en definitiva el grup que ha de rebre l'acció educativa de les persones adultes que els envolten abans de parlar d'obligacions fet que sols serà possible si es consideren les variables que es donen a cada un dels contextos, especialment les que tenen major

influència, amb l'objectiu de compartir aquestes incerteses i afavorir el consens.

Cal actuar amb una certa urgència i claredat per evitar el risc, cada vegada més freqüent fruit d'una alarma sense anàlisi, d'oferir alternatives i solucions controladores, policials i judicials, és a dir punitives, amb eficàcia a curt termini pel control que representen, en lloc de les educatives amb eficàcia a curt, mig i llarg termini ja que es tracta d'enfortir el procés educatiu que és el que ha de regular les respostes i afavorir la maduresa i la convivència i no augmentar el control.

Educació i relacions en el context familiar

Educar implica, en qualsevol context escolar, familiar, pediàtric, social que la persona adulta que exerceix com educadora, es plantegi uns objectius i que actuï de manera adequada per aconseguir el què pretén. Educar, doncs, demana exercir una influència intencionada que, en alguns casos, pot restar espontaneïtat a les criatures però que ha d'afavorir la maduresa i la comprensió del context on es viu.

Per això es pot arribar a la conclusió que educar implica guiar, guiatge que ha de ser exercit per part de les persones adultes i comporta una clara responsabilitat envers les repercussions de les decisions que es prenen en les criatures.

A través de l'acció educativa és possibilitada la maduresa que ha d'anar acompanyada d'un grau d'autonomia creixent conformada a partir d'experiències, la comprensió del context cultural propi, el del lloc on es viu i per tant l'acostament de diversos models, pautes culturals i maneres de fer per aprendre les competències necessàries que afavoreixen la comprensió mútua, poder relacionar-se amb les persones amb les que es conviu adaptar-se i actuar en el present i en el futur.

La família és el context inicialment responsable del procés educatiu. És en la família on es donen les primeres pautes socialitzadores i els primers

aprenentatges orientats a la maduresa, la cura i la responsabilitat i és on s'estableixin els vincles d'afecte i de relació que duraran tota la vida i que han de donar oportunitats de benestar, desenvolupament i afavoridores del procés de socialització en el marc de la cultura familiar i de la cultura del lloc on es viu.

Aquest procés de desenvolupament personal i d'enculturació, fonamental des de les primeres edats, sols es pot donar en un clima de seguretat i confiança. Les criatures, per la seva fragilitat, necessiten aquest entorn on les persones adultes donin respostes educatives, prenguin decisions i es relacionin amb les altres instàncies socialitzadores: escola i comunitat, on s'han d'anar incorporant de forma progressiva.

En el moment de construir l'espai familiar cada persona porta un bagatge personal, interpreta les seves experiències i en fa una revisió i renegociació en el sí de la parella i amb les persones amb les que es vincularà. Posteriorment, a través d'un procés dialèctic, més o menys sistemàtic, anirà revisant i ampliant el seu coneixement amb la incorporació de noves informacions i experiències per poder anar decidint els criteris educatius, que tindran significació per a les criatures, i permetran donar resposta quotidiana amb una certa estabilitat.

Aquest procés d'aprenentatge del rol parental i el context on exercir la parentalitat permet respondre a les necessitats de cura de les persones per a garantir la salut, fer accions encaminades a potenciar la maduresa i el desenvolupament, afavorir el procés de socialització i garantir la protecció d'aquells factors externs que poden constituir un risc per al desenvolupament o per a la seguretat.

És, doncs, és en el nucli familiar, on es viuen diàriament els moments de major intensitat emocional per la durada de les relacions i, per ser un espai privat, on és possible la manifestació espontània de desitjos, esperances, frustracions i on es manifesten diàriament, sense espera possible, les repercussions de les situacions (doloroses, extraordinàries o crítiques)

viscudes en altres contextos (escolar i professional) i on és difícil de mostrar-los i canalitzar-los.

Aquesta intensitat relacional requereix que es puguin recrear espais de comunicació en els moments en que les persones es retroben, cada una amb diferents circumstàncies viscudes al llarg del dia a dins i fora del nucli familiar, necessitats vinculades a l'edat i interessos, situacions que no són previsibles ni programables i, a més, s'han de resoldre els aspectes quotidians habituals.

És amb aquesta pràctica quotidiana de la parentalitat que es van reforçant les competències i es van trobant nous recursos, ja que és, en el dia a dia, quan s'aprèn a donar resposta a les necessitats que no tenen espera. D'aquí que el grup familiar, en la seva privacitat, pugui decidir les prioritats i les maneres de resoldre les situacions de la vida quotidiana malgrat no siguin, sempre, coincidents amb les que es donen en altres contextos i, en molts moments, el grau d'exigència sigui poc acceptable, segons la mirada professional o no respongui, sempre, als consells donats.

No es tracta, doncs, de proposar una pràctica de manual **del què cal fer, ni un model d'estil educatiu rígid** sinó que valorar el lloc familiar com un lloc de dret, de participació i de protagonisme sense que això comporti confusió en les obligacions, prioritats, responsabilitats i es facin judicis d'incompetència o de manca d'exercici del rol parental.

És fonamental que la família pugui creure en les pròpies competències i això sols és possible a partir de la mirada externa que fan les persones que l'envolten amb del reconeixement de les dificultats i de les possibilitats. Aquest ha de ser el punt de partida imprescindible perquè la família pugui actuar amb la confiança necessària, i ampliar el repertori de respostes i recursos per gestionar i resoldre noves situacions o dificultats pròpies de qualsevol col·lectiu.

També cal veure i valorar que mai s'havia demanat tant a la família ni havia estat tant en el punt de mira de la societat com a responsable de qualsevol comportament infantil ni se li havien atribuït tantes dificultats. En aquest

sentit no vol dir que les famílies d'altre temps fessin més que les actuals ni, en cap cas, es planteja que assumissin de forma inadequada el rol familiar.

En el moment en que la família percep, de manera explícita o no, la crítica o desvalorització sigui per factors socials, culturals o per la forma com dona resposta a les demandes que se li fan, li augmenta la inseguretat i llavors li és molt difícil o impossible poder compartir els neguits i dubtes i molt menys demanar ajuda, fet que fa créixer la sensació de solitud i provoca un clar sentiment de culpa, molt accentuat en les mares i menys present en els pares ja que majoritàriament les demandes educatives es fan a les dones.

Aquest no és un escenari positiu per actuar ja que finalment es crea una valoració negativa global que incideix en una autoimatge simbòlica de persona adulta poc sòlida i poc eficaç el que es tradueix en majors dificultats per gestionar les reaccions emocionals de les criatures i immobilitza a l'hora de prendre decisions.

Les relacions entre famílies

Les persones de la família, com a individus que pertanyen a un grup o col·lectiu no viuen aïllades de l'entorn. Una de les competències que té la família és la d'establir vincles, més o menys intensos amb l'entorn proper per tal que sigui un suport social imprescindible per sentir-se membres de la comunitat en la que es viu i ser un factor d'aprenentatge relacional per a les criatures.

Aquestes relacions més o menys puntuals en el context escolar, pel fet de la coincidència d'edats o grups, del veïnatge o parentiu, afavoreixen poder debatre, intercanviar idees, prendre decisions si hi ha uns elements d'interès o motivacions que cohesionen. D'aquesta manera es va fent una Xarxa informal de relacions que constitueix les amistats, el barri o el municipi.

En aquest marc de relacions de proximitat es donaran aquelles situacions on les famílies podran compartir interessos vinculats amb les criatures. Trobar-se permet que les relacions i espais socials de participació s'ampliïn de forma satisfactòria i donin resposta a moltes inquietuds i puguin constituir-se en un

grup de suport per a la cura dels infants o en moments crítics.

En el moment en que es van creant vincles de confiança hi ha, sens dubte, un espai de comunicació i d'intercanvi entre les diferents famílies que comparteixen el mateix repte (rendiment escolar, canvis en l'alimentació dels bebès, ...) fet que ofereix més models i idees de com respondre a les situacions que preocupen. Evidentment són debats informals en els que no hi ha un contrast entre les visions de les famílies i altres aportacions més professionals vinguin de l'escola o de pediatria.

És en aquest marc que es van construint els vincles i l'aprenentatge dels valors que configuraran l'esperit de la comunitat, l'interès per allò que es comparteix, pel que dóna seguretat i cohesió i, per tant, va prenent forma la manera de viure i participar en la comunitat en la que es viu.

Per tant cal per poder participar trobar canals d'interès, poder evitar les distàncies fruit dels prejudicis i obrir totes les formes possibles per tal que tots els col·lectius puguin trobar maneres de participar en situacions concretes i afavorir una major col·laboració..

Les relacions en el context de les institucions educatives

En el sí de les institucions hi ha el mateix debat que en el context social i per això també la institució escolar està supeditada a nous enfocaments, una gran exigència de formació i canvi de metodologies que afecten lògicament a la pràctica educativa i especialment en la manera com cal dinamitzar els grups, el centre i donar una resposta adequada als objectius d'aprenentatge, oportunitats i itineraris formatius que tenen les noves generacions en el món actual.

El primer col·lectiu que ha viscut les repercussions d'aquest canvi i hi ha estat directament implicat és la infància i de manera especial l'adolescència, sensible a les novetats i sense temor a les descobertes que se li ofereixen des dels mitjans de comunicació.

Mentre les criatures van explorant noves formes d'aprendre, de respondre i noves maneres de tenir protagonisme, apareix la indefensió adulta davant la manca de resposta a les demandes que, encara, se'ls fan. Aquesta possibilitat d'accés modifica sin més no el rol tradicional de l'escola (lloc de transmissió de sabers) i a la vegada exigeix inversions i expectatives en relació a la formació dels nois i noies.

Cal trobar, doncs, una metodologia apropiada i veure com gestionar els recursos disponibles per tal de donar una resposta adequada a les exigències explicitades per avaluacions internacionals. I per això es fonamental la creació d'espais de reflexió i de comunicació per fer possible la comprensió, selecció i posta en comú d'interpretacions que han de guiar el posicionament i les respostes que se'n derivin especialment quan el focus d'intervenció és compartit

Un procés per compartir

L'objectiu principal de les relacions entre les famílies i l'escola cal centrar-lo en la construcció, de forma activa i cooperativa, d'una línia comuna sobre la base de les pròpies experiències i necessitats. Per tant es tracta de plantejar un marc possible de relació fonamentat en la confiança que, en base al reconeixement i respecte, afavoreixi poder compartir les pròpies competències, disposar de recursos de reflexió per actuar amb criteri i millorar els coneixement de cada una de les persones que hi participa.

La participació de les famílies com a persones individuals té sentit pel fet que malgrat sigui un grup menys cohesionat que els grups professionals tenen grans coneixements i experiències individuals adquirides en diferents moments i entorns. Aquests coneixements tenen significació i es posen en comú en el moment en que estableixen relacions amb altres persones obren nous camins d'anàlisi, per construir estratègies que han de superar les accions individuals.

Les relacions han d'estar fonamentades en la confiança, perquè sigui possible la col·laboració, amb la consideració i respecte dels trets diferencials que són

identificatius i la consideració de dualitat entre la vida pública i la privacitat de la família que exigeix una anàlisi curosa per evitar prejudicis o judicis de valors que ben segur acaben fragilitzant més aquest col·lectiu i dificulten l'empatia.

Amb la col·laboració es dóna peu al reconeixement dels diferents sabers teòrics (fruit de la formació) i els saber familiars pràctics que no estan subjectes a plans d'estudi, i són el resultat de l'experiència col·lectiva. La evident distància entre la teoria i la pràctica afavoreix que es pugui recuperar el debat sobre les pràctiques familiars i les escolars, les que s'han transmès, les que poden modificar-se o les que tenen sentit.

Això vol dir que cal assegurar el coneixement per part de les famílies del que es pretén a l'escola i establir entre uns i altres acords bàsics que, en estreta col·laboració, puguin permetre respondre a les necessitats de les criatures. Igualment cal que l'escola tingui coneixement dels factors que intervenen en la vida familiar, ja que és el lloc de pertinença fonamental per l'equilibri emocional i personal de les criatures. Aquest coneixement no ha de generar d'actituds i comparances que fomentin el desprestigi o competitivitat d'un col·lectiu envers l'altre.

D'aquesta manera es posa en evidència que els sabers de la família i dels professionals han de ser complementaris, possibiliten una anàlisi compartida, afavoreixen la participació sense qüestionaments, i permeten comprendre les situacions per trobar alternatives tot realitzant nous aprenentatges.

El lideratge i la participació

La formació i la professionalització en el camp de l'educació exigeix lideratge pedagògic que ha de ser positiu i afavoridor de la participació per a la presa de decisions compartida de la mateixa manera que s'exigeix lideratge en el camp de la salut al col·lectiu format en medicina.

El lideratge ha de cohesionar, estimular i guiar el debat entre les persones adultes que participen: famílies, professorat i altres professionals que tinguin

relació per i afavorir la creació de sinèrgies i potenciar espais de participació, que han de permetre l'intercanvi equitatiu de les persones que participin.

Aquest lideratge positiu responent a una actitud professional, ha de ser el millor model de persones adultes que eduquen en un entorn on les criatures podran aprendre a participar i col·laborar. A partir d'aquest lideratge es poden apuntar algunes idees que poden modificar la mirada que té la societat de la institució escolar, la que té el propi col·lectiu i la que es té de les famílies fet que revertirà en una major confiança.

El procés ha de centrar-se, doncs, en la comunicació entre les persones adultes que ha d'estar basada en el coneixement mutu i el respecte perquè tothom senti que té un lloc en aquesta relació i ha de permetre entendre els diferents punts de vista, la manera com s'interpreten les demandes i exigències, les situacions diferents de cada un dels contextos.

Per això és fonamental que els missatges siguin clars i argumentats per poder comprendre les actituds positives i els aprenentatges tot respectant el que no es pugui canviar i mirant de construir nous referents comuns. Les diferències i matisos en els criteris adults poden ser positius sempre que hi hagi coneixement i comunicació.

Per això les persones adultes han d'informar amb claredat i sense confusió, del seu posicionament per afavorir el coneixement i els motius de les respostes o demandes i especialment quan es fa referència a criteris que poden no ser universals i variar segons els diferents contextos, però que es consideren importants en el moment i circumstàncies en que hauran de guiar les respostes als infants i adolescents.

Per això la família no pot ser valorada des de les mancances, els problemes i les obligacions. Partir de l'experiència familiar i interprofessional compartides, permet ponderar les necessitats de les criatures factor comú de tots els col·lectius. Cal conèixer i detectar dificultats i riscos però cal posar èmfasi a les oportunitats i buscar, juntament amb les famílies, formes que facin

possible aquesta necessària cooperació per afrontar els reptes de la societat actual, més oberta i més plural.

Es tracta d'activar i reconèixer les competències parentals amb una mirada no des del poder i la suposada saviesa sinó des del model de partenariat, de sabers entre iguals i d'aprenentatges compartits, per encetar un procés en el qual la família pot experimentar i plantejar-se les situacions i/o problemes que ella mateixa és capaç de resoldre. Per això les famílies necessiten temps per avaluar, per trobar les seves pròpies solucions i canviar el que puguin considerar més adequat.

Cal tenir present que dur a terme acords bàsics no vol dir estar d'acord amb la totalitat dels plantejaments de la família o de l'escola sinó que cal veure els aspectes que incideixen en el procés educatiu que s'està portant en el moment present i veure'n les possibles oportunitats de cara al futur.

Per la seva part la família, amb una major comunicació, ha d'enfortir la seva confiança i col·laboració amb la institució educativa a qui confia els seus fills i filles. L'escola amb tota la seva varietat de persones, estils i moments li donarà una resposta i bagatge educatiu de major fortalesa i, en moments de desconcert o dubtes sols la comunicació obrirà espais de col·laboració educativa que revertirà positivament al llarg de tot el procés.

Espais i interessos comuns

Els temes de comunicació entre família i escola són diversos i pertanyen a necessitats que tenen els dos col·lectius. Citarem alguns dels eixos que pel seu caràcter general poden ser compartits i són els que més freqüentment sorgeixen en les demandes, i que, per altra part, donen més oportunitats d'entesa, de confiança i de col·laboració.

No cal pensar prèviament en aspectes molt concrets ja que es tracta, fonamentalment, de recuperar el lloc adult i portar a terme la responsabilitat

educativa redefinint l'espai de participació que correspon a cada grup social i també a les criatures segons edat i possibilitats.

1. **La identitat de l'escola com a institució educativa** Un dels primers temes per compartir està vinculat amb l'ideari del centre que avala les decisions metodològiques i els criteris educatius de l'escola. Quina educació pretén. Què es demana a les criatures i per què, quin és el posicionament del professorat i el lloc que es dóna a les famílies i a la comunitat educativa. Conèixer com l'ideari infusiona les accions quotidianes dóna confiança i permet saber els motius fonamentals de les respostes habituals, les excepcions i les decisions que cal prendre de manera programada o esporàdica per adaptar-se. L'ideari en la mesura que és compartit té més fortalesa i repercussió educativa. En cas que no sigui possible compartir-lo plenament cal tenir-ne coneixement perquè permet comprendre la seva incidència.
2. **Els criteris educatius** que incideixen en la dinàmica i les respostes educatives quotidianes, emergeixen de l'ideari i fonamenten els criteris organitzatius, les decisions del claustre, la metodologia i cohesionen la manera com el centre respon. Aquests criteris són l'eix fonamental de la coordinació amb les famílies ja que incideixen en l'alumnat i en el procés de socialització, convivència i aprenentatge que fa possible el seu desenvolupament i maduresa. En cas de discrepàncies caldrà explicitar de forma molt clara les causes per tal d'evitar malentesos i disfuncions.
3. **Aprenentatges específics i quotidians.** El professorat i professionals de l'escola tenen competències per a transmetre coneixement si aprenentatges acadèmics. La societat els delega aquesta funció com a institució professional. Aquests aprenentatges han de permetre l'adquisició de competències de cara al procés de culturització i accés a nivells de formació futurs. No sols s'aprèn a l'escola i aquest és un pont extraordinari de col·laboració amb la família malgrat és convenient focalitzar el rol que hi té cada institució., La família ha d'estimular la motivació per aprendre i la necessitat de saber. No es tracta de fer deures escolar a casa sinó d'aprofitar l'espai familiar, ric en oportunitats, i relacionar i aplicar el que s'aprèn a l'escola. La compra, la cuina, les informacions necessàries pel dia

a dia, qüestions organitzatives, necessitats de les persones de la família, aprendre a prendre decisions i veure'n les conseqüències són elements vitals per generar necessitat de saber. En el moment en que els aprenentatges de l'escola permeten ser més competents a nivell quotidià es crea la necessitat d'aplicar els coneixements adquirits. A partir d'una certa edat l'autonomia de la criatura ja li donarà competències per fer els encàrrecs que l'escola li pugui donar per practicar el que ha après.

Un altre àmbit de comunicació és el que s'ha de produir entre la família i la persona responsable del grup d'alumnes i que coordinarà l'equip docent. En aquest espai de trobada és poden posar en comú temàtiques diverses:

- ✓ Concrecions dels aprenentatges principals vinculats a la realitat i la vida quotidiana que siguin rellevants per a la família. Relacions, participació, interès d'activitats per compartir
- ✓ Coneixement de la família: com és la família, la participació i la manera com aprenen i resolt les demandes famílies. Coneixement de les accions concretes que es duen a terme en el si de la família (festes d'aniversari, interessos en jocs o activitats a casa extraescolars, horaris, salut, aficions, us d'objectes a l'escola, prioritats educatives familiars. Coneixement de les expectatives de present i futur, lloc dins el grup familiar.
- ✓ Coneixement de l'infant o adolescent a l'escola: Aprenentatges acadèmics, socialització, desenvolupament, habilitats, progrés, interessos, participació.

Segur que hi ha temàtiques que cal plantejar-les en els dos espais citats i per això es poden establir acords tant a nivell individual com col·lectiu, entre les famílies i l'escola en general.

- ✓ Temes relacionats amb la maduració d'infants i adolescents. Aspectes que afavoreixen el creixement, el benestar, el desenvolupament, l'adaptació,.
- ✓ Temes educatius que tenen relació amb la vida quotidiana (consum, salut, oci, esport,

Síntesi

La participació té com a objectiu trobar un espai ampli de comunicació i compromís en un tema que afecta a la totalitat de la població infantil i adolescent i permet aprofundir en el debat educatiu des d'una amplitud de punts de vista i inclou a tots els perfils de la població i permet l'intercanvi intercultural, intergeneracional i interprofessional fet que comporta una gran riquesa i un sentit de comunitat per part de totes les persones i institucions. En aquest sentit remarquem els beneficis d'aquest model de participació que exclou interpretacions o atribucions gratuïtes i permet:

1. Aglutinar el debat en el marc de l'educació com a factor fonamental per afavorir el coneixement del procés de desenvolupament de les criatures, oportunitats, riscos i possibles models que afavoreixin la presa de decisions i els criteris per a la intervenció educativa.
2. Emmarcar el debat i l'anàlisi de forma solidària més enllà de les necessitats individuals i personals.
3. Afavorir la corresponsabilitat i, per tant, la implicació en el funcionament grupal i social.
4. Prendre consciència dels propis coneixements buscant la millor manera de retransmetre'ls per fer partícips a altres persones.
5. Posar en evidència la necessitat de realitzar una reflexió constant sobre els coneixements, valorant els arguments d'altres persones encara que això qüestionï la pròpia formació i fins i tot la pròpia experiència.
6. Ampliar el coneixement subjectiu mitjançant les discussions, argumentacions, lectures i anàlisi de recerques recents en els aspectes tractats malgrat la percepció de disposar de competències suficients.
7. Arribar a la consecució d'uns aprenentatges de manera que cada persona sigui agent actiu en la construcció del coneixement del grup rebent les aportacions dels altres el que permet la reelaboració i construcció del coneixement.

Per saber més

Barudy, J; Dantagnan, M. (2010) *Los desafíos invisibles de ser madre o padre*. Barcelona Gedisa.

Cohen, D. (2001). *Els nostres temps moderns. Per què hi ha una*

transformació tant ràpida i profunda de la societat? Barcelona: La campana.

Comellas, M.J. (2006) Nuevas alternativas y modelos en la relación familia-escuela y profesionales de la comunidad. *Revista Cultura y educación*. 295-309. 18/ 3-4. Madrid.

Comellas, M.J. (2009) Família escola. Compartir l'educació. Barcelona. Graó.

Comellas, M.J.(2009) Educar en la comunidad y en la familia. Acompañando a las familias en el día a día. Valencia. Nau Llibres.

Comellas, M.J. (2009) El espacio educativo en el territorio. Redes de debate educativo interprofesional con y para las familias del municipio. Ejes y estrategias de actuación » VV.AA. *Escuela y territorio. Experiencias desde los centros y la comunidad*. Barcelona. Graó.

Delval, J. (2001). *Aprender en la vida y en la escuela*. Madrid: Morata.

Morin, Edgar. (2001) *Los siete saberes necesarios para la educación del futuro*. Paidós. Barcelona.

Rotthaus, Wilhelm (2004) *¿Para qué educar?* Herder: Barcelona.

Subirats, J. i Albaigés, Bernat (coordinadors) (2006) 48 *Educació i comunitat*.

Tedesco, J. C. (2000). *El nuevo pacto educativo. Educación, competitividad y ciudadanía en la sociedad moderna*. Madrid: Anaya.